

e-ISSN: 2651-3595

# kalemname

Kırıkkale Üniversitesi  
İslami İlimler Fakültesi Dergisi

9/17

HAZİRAN 2024

DergiPark  
AKADEMİK

INDEX COPERNICUS  
INTERNATIONAL

EBSCOhost

SÖBIAD

SIS  
Scientific Indexing Services

Academic  
Resource  
Index  
ResearchBib

**Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi**

**e-ISSN: 2651-3595**

**Sayı/No:17**

**Haziran/June 2024**

**Dergi Eski Adı: Kırıkkale İslami İlimler Fakültesi Dergisi (KİİFAD)**

(Eski ad altında yayımlanan sayılar: 2016, Cilt:1 Sayı:1-2; 2017, Cilt:2 Sayı:3-4; 2018, Cilt:3 Sayı:5)

Eski e-ISSN: 2547-9504

**Previous Title: The Journal of Kırıkkale Islamic Sciences Faculty**

(Year Range of Publication with Former Title: 2016-2018 Vol:1, No:1-Vol: 3, No:5)

Former e-ISSN: 2547-9504

**Kapsam: Dinî Araştırmalar-Sosyal Bilimler**

**Scope: Religious Studies-Social Sciences**

**Periyot: Yılda 2 Sayı (Haziran & Aralık)**

**Period: Biannually (June & December)**

**Yayın Dili: Türkçe, İngilizce, Arapça, Almanca.**

**Publication Language: Turkish, English, Arabic, German.**

*Kalemname*, yılda iki sayı yayımlanan uluslararası bilimsel ve hakemli bir dergidir.

*Kalemname* is an international peer-reviewed academic journal published twice a year.

Makaleler; İngilizce-Türkçe başlık, öz (en az 150 kelime), anahtar kelimeler (en az 5 kavram), İngilizce özet (en az 250 kelime) ve İSNAD atıf sistemine uygun olarak hazırlanan kaynakça içerir.

Articles contain an English-Turkish title, an abstract (at least 150 words), keywords (at least 5 concepts), a summary (at least 250 words), and a bibliography prepared with the ISNAD.

Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi

# kalemname

Kırıkkale University The Journal of Faculty of Islamic Sciences

## TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELEDE KADIN ODAKLI POLİTİKALARA AİLE ODAKLI İTİRAZLAR ve İSTANBUL SÖZLEŞMESİ ÖRNEĞİNDE DİNİN ROLÜ\*

**Hidayet TUKSAL**

Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü

Din Sosyolojisi Anabilim Dalı

Asst. Prof. Kırıkkale University Faculty of Islamic Sciences

Department of Philosophy and Religious Sciences

Kırıkkale, Türkiye.

htuksal@gmail.com

orcid.org/0000-0002-4864-2032

**Zeynep Nur DÜLGER**

Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü

Postgraduate Student, Kırıkkale University Institute of Social Sciences

Department of Philosophy and Religious Sciences

Kırıkkale, Türkiye.

nzeynepdulger@gmail.com

orcid.org/0000-0002-3451-390X

### Öz

Kadına yönelik aile içi şiddet insan haklarının norm olarak kabul edildiği ülkelerde ağır bir insan hakkı ihlali olarak görülmekte ve bu şiddeti engellemeye, şiddet mağdurlarını korumaya ve rehabilite etmeye dayalı politikalar yürürlüğe konulmaktadır. Ülkemizde de 1987 yılında kadın örgütleri tarafından başlatılan “Dayağa Hayır!” kampanyasından itibaren kadına yönelik aile içi şiddet önemli bir sorun olarak ele alınmaya ve gerekli düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Bu düzenlemeler, bir yandan kadınların çeşitli yollarla güçlendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve erkeklerle eşit bir statüye kavuşturularak şiddete maruziyetinin önlenmesi esasına dayanırken, bir yandan da kadınları şiddet ortamlarından koruma amacını gütmektedir. Aile içi şiddet söz konusu olduğunda aile de kadın için uzaklaşılması, sakınılması gereken bir kurum olabilmektedir. Kadını “birey” olarak ele alan bu düzenlemeler, ülkemizdeki kimi çevrelere rahatsızlık vermekte, kadınların güçlenerek erkeklerle eşit hâle gelmesini aile birliğine karşı bir tehdit olarak algılamalarına ve buna karşı mücadele etmelerine sebep olmaktadır. Kadınlara ilgili her meseleye sanki kadının aile dışında bir kimliği yokmuş ve olmaması gerekiyormuş gibi bakan bu kesim “kadın/birey” odaklı politikalara, kadının şiddetten korunabilmesi için yapılan düzenlemelere aileyi koruma adına karşı çıkmakta,

\* Bu makale Dr. Öğr. Üyesi Hidayet Tuksal’ın danışmanlığında hazırlanan “Medyatik Dini Kanaat Önderlerinin Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Söylem ve Tutumları” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

kampanyalar yürütmekte, en son İstanbul Sözleşmesinin feshedilmesi meselesinde olduğu gibi kimi zaman başarılı da olmaktadır. Bu grupların mücadelelerinde dini ve geleneksel değerlerin bir itiraz unsuru olarak ileri sürüldüğü izlenmektedir. Sözleşmenin seküler, feminist bir çerçeveye sahip olduğu açık olmakla birlikte, aileyi dağıtmayı, gelecek nesli cinsiyetsizleştirmeyi, eşcinselliği yaygınlaştırmayı hedeflediği şeklindeki iddialar tarafımızdan metinden çıkarılması mümkün olmayan, Umberto Eco'nun kavramsallaştırmasıyla birer “aşırı yorum” olarak değerlendirilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Kadın Odaklı Politika, İstanbul Sözleşmesi, Cinsiyetsizleştirme, Dinin Rolü.

## **FAMILY-FOCUSED OBJECTIONS to WOMEN-FOCUSED POLICIES in COMBATING DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN in TURKEY and THE ROLE of RELIGION in THE EXAMPLE of THE ISTANBUL CONVENTION**

### **Abstract**

Domestic violence against women is considered a severe violation of human rights in countries where human rights are recognized as norms, and policies aimed at preventing this violence, protecting and rehabilitating victims of violence are implemented. In Türkiye, since the “Say No to Violence!” campaign initiated by women’s organizations in 1987, domestic violence against women has been addressed as a significant issue, and necessary regulations have started to be made. These regulations are based on the principle of empowering and raising awareness among women in various ways, achieving equal status with men to prevent exposure to violence, while also aiming to protect women from violent environments. When it comes to domestic violence, the family can be seen as an institution that women may need to distance themselves from and be cautious of. These regulations, which consider women as “individuals,” cause discomfort to some circles in our country, leading them to perceive the empowerment of women and their equalization with men as a threat to family unity and to struggle against it. This segment, which looks at every issue related to women as if women do not have an identity outside the family and should not have one, opposes policies focused on “women/individuals” and regulations made for protecting women from violence in the name of “family,” campaigns against them, and sometimes succeeds, as in the case of the termination of the Istanbul Convention. It is observed that family-oriented groups also receive significant support from religious and traditional values in their struggles. Although it is clear that the Convention has a secular, feminist framework, the claims that it aims to break up the family, desexualize the next generation, and popularize homosexuality have been evaluated by us as “extreme interpretations” as conceptualized by Umberto Eco, that cannot be removed from the text.

**Keywords:** Domestic Violence Against Women, Women-Oriented Policy, Istanbul Convention, Desexualization, The Role of Religion.

## Giriş

İkinci dalga kadın hareketi kadınların özel yaşamını mercek altına alarak, özellikle kadına yönelik ayrımcılık ve şiddet konusunda önemli bir farkındalığın oluşmasını sağlamıştır. Ülkemizde de ikinci dalga kadın hareketinin çeviriler, bilinç yükseltme toplantıları, dergiler ve sonrasında ses getirici eylemlerle dalga dalga yayıldığına tanık olduk. 1975 yılında Mexico City’de gerçekleştirilen Birinci Dünya Kadın Konferansı’nın ardından, 1980 yılında Kopenhag’da, 1985 yılında Nairobi’de düzenlenen dünya kadın konferansları, uluslararası sözleşmeler aracılığıyla kadınlar ve erkekler arasındaki eşitliğin sağlanmasına ve kadına yönelik şiddetle mücadelenin ülkelerin gündemine girmesine önemli katkıda bulunmuştur.

Ülkemizde kadın hakları alanında yasal olarak atılan ilk ve en önemli adım ise 1985 yılında Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’nin (CEDAW) imzalanması olmuş, hayatın tüm alanlarında kadınlara yönelik ayrımcılık ve eşitsizliğin son bulması için devlet bazında sorumluluk yüklenilmiştir. CEDAW Komitesinin 1991 yılında yayınladığı 19 Nolu Tavsiye Kararı’nda kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, “bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da oransız bir şekilde kadınları etkileyen şiddet” olarak tarif edilmiştir.<sup>1</sup> 1993 yılında hazırlanan ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun onayladığı “Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi” (DEVAW) metninin 1. maddesinde kadına yönelik şiddet “ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyet ile ilişkili bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” olarak tanımlanmıştır.<sup>2</sup> Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) de resmi sitesinde kadına yönelik şiddet bahsinde bu tanımı esas almaktadır.<sup>3</sup> Kadınlara yönelik aile içi şiddet bu bağlamda daha çok ev içinde özel alanda meydana gelen cinsiyete dayalı şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mahrem ve kutsal aile ortamında gerçekleşen kadına yönelik şiddetin devlet nezdinde bir sorun olarak kabul edildiğinin göstergesi ise 1994 yılında Aile Araştırma Kurumu tarafından Türkiye’de ilk defa gerçekleştirilen “Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları” araştırması olmuştur.<sup>4</sup> Bu araştırmadan sonra yine devlet kurumlarınca 2008 ve 2014 yıllarında çok daha

<sup>1</sup> <https://www.aile.gov.tr/media/35255/cedaw-genel-tavsiye-kararlari-1986-2013.pdf>. Erişim: 9.06.2024.

<sup>2</sup> [https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.21\\_declaration%20elimination%20vaw.pdf](https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.21_declaration%20elimination%20vaw.pdf), s.2 (madde 1) Erişim: 31.05.2024.

<sup>3</sup> <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

<sup>4</sup> <https://www.aile.gov.tr/athgm/yayin-kaynak/arastirmalar/> Erişim: 9.06.2024.

geniş kapsamlı iki araştırma daha yapılmıştır. 2024 yılı itibarıyla yeni bir araştırmanın hazırlıkları sürmektedir.

Makalemiz üç bölümden oluşmaktadır: 1. Bölümde öncelikle devlet kurumları tarafından yaptırılan bu üç araştırma ekseninde ülkemizde kadına yönelik aile içi şiddete dair bulguları paylaşarak, 1994'ten 2014 yılına kadar elde edilen verileri değerlendireceğiz. 2. Bölümde kadına yönelik şiddetle mücadeleyi etkin bir şekilde yürütebilmek için oluşturulan politikalar ekseninde yapılan düzenlemeleri ele alacağız. 3. Bölümde ise, 2011 yılında imzalanan 2021 yılında feshedilen İstanbul Sözleşmesi bağlamında medyada kanaat önderi pozisyonunda olan bazı köşe yazarları, sendika temsilcileri, tarikat gruplarıyla bağlantılı vakıf temsilcileri ile Yeniden Refah Partisi, Saadet Partisi gibi siyasi çevreler tarafından "Sözleşmenin yeni nesilleri cinsiyetsizleştirmeyi ve aile kurumunu ortadan kaldırmayı hedeflediğine" dair, dinî ve millî değerleri öne sürerek serdettikleri görüş ve itirazları değerlendireceğiz.

## **1. Devlet Kurumları Tarafından Yaptırılan Araştırmalarda Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete Dair Bulgular**

Bir insan hakkı ihlali olarak kadına yönelik şiddet hemen her gün haberlere konu olarak gündemimize girmekte, alınan pek çok önleme rağmen kanayan bir yara olarak varlığını sürdürmektedir. Türkiye'nin de imzacısı olduğu pek çok uluslararası anlaşmaya, koruma tedbirlerine, bilinçlendirme çalışmalarına rağmen sorun bir türlü tam olarak çözüme kavuşturulmamıştır.<sup>5</sup> Sıradan şiddet, güçlünün zayıfı ezme çabasından doğan bir çeşit sindirme metodu olarak tanımlanır.<sup>6</sup> Kadına göre daha güçlü kabul edilen erkeğin, hem fiziksel hem de ekonomik ve toplumsal faktörler açısından kendisinden daha zayıf konumda gördüğü kadını yönetmek, kontrol altında tutmak ve kendisine tabi kılma amacıyla şiddet yoluna başvurması ülkemizde aile içi şiddetin yaygın olarak görülmesinin temel sebeplerinden biridir.<sup>7</sup>

Kadınlar hemen hemen her yaş ve durumda; dil, din, etnik köken, kültür, sosyal konum fark etmeksizin var olan şiddet türlerinin tamamına maruz kalmaktadır.<sup>8</sup> Kadına uygulanan şiddetin doğum öncesi dönemlerden itibaren başladığı görülmektedir. Doğacak olan bebeğin cinsiyetinin kız olması yüzünden istenmemesi, kız çocuklarına erkek çocuklarına gösterilen

<sup>5</sup> Gizem Özkan, "Kadına Yönelik Şiddet-Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme", *Hacettepe HFD* 7/1 (2017), 535.

<sup>6</sup> Aysel Yıldırım, *Sıradan Şiddet*, (İstanbul: Soyut Matbaacılık, 1998), 89.

<sup>7</sup> Oğuzhan Saraç, "Kadına Karşı Kültürel Şiddet, Sebepleri ve Önlenmesine Dair Çözüm Yolları", 2.

<sup>8</sup> Seyhun Kibar Sarı, *Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Aile Mahkemeleri Bağlamında Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010), 2-3.

özenin gösterilmemesi, eğitimden mahrum bırakılmaları, evlilik öncesi aile ortamında şiddet ve hatta cinsel istismara maruz kalmaları, istemedikleri evliliklere zorlanmaları, evlilik yaşantılarında çeşitli sebeplerle fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddete maruz kalmaları, sosyal yaşantılarında ya da çalışma ortamlarında tacize uğramaları, istismar tehdidi, namus adı altında işlenen cinayetlerin odağı olmaları, kadınların statü kazanmalarına / iş hayatına atılmalarına engel olunması gibi bir çok şiddet türü ile karşı karşıya kalmaktadırlar.<sup>9</sup> Aşağıdaki bölümlerde ülkemizde kadınlara yönelik şiddetin boyutları, nedenleri ve sonuçlarını tespit etmek; şiddete karşı alınan önlemlerin etkilerini izlemek amacıyla gerçekleştirilen üç büyük araştırmanın verileri değerlendirilecektir.

### 1.1. Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları Araştırması (1994)

Aile Araştırma Kurumu tarafından 1994 yılında yaptırılan ve Türkiye genelinde 12 il merkezini kapsayan 4287 hanede uygulanan anketlerle gerçekleştirilen “Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları” başlıklı araştırmada her 100 ailenin 34’ünde kadınların şiddet gördüğü tespit edilmiştir.<sup>10</sup> Ülkede aile içi şiddet konusunda yapılmış ilk araştırma olması ve bu konunun henüz yeni yeni konuşulmaya başlanmış olması araştırmayı hazırlayanları olağanüstü dikkatli davranmaya sevk etmiş, soruların pek çoğu yumuşak bir şekilde ve dolaylı yollardan sorulabilmiştir.<sup>11</sup> Araştırmanın çarpıcı sonuçlarından biri hanelerin %93’ünde asıl geliri kazananların hane reisi olan erkek olduğu bulgusudur. Kadınların %12,9’unun okuma yazması yoktur, %46,9’u ilkokul, %7,6’sı ortaokul, % 13,92’si lise, % 4,54’ü üniversite mezunudur. Evli olan kadın ve erkeklerin %81,32’si hem medeni nikah hem de dini nikah yapmıştır. Hanelerin %1,53’ünde ikinci bir eş vardır. Kadınların %87,36’sı evde ya da dışarıda herhangi bir işte çalışmamaktadır.<sup>12</sup>

Katılımcıların şiddete karşı tutumlarını anlayabilmek için şiddeti öven atasözlerine tepkileri değerlendirilmiştir. Bu bağlamda “Kızını dövmezen dizini döver!” atasözü için kadınların %79,92’si, erkeklerin %76, 83’ü bu atasözünü beğendiklerini ifade etmişlerdir. “Elinin hamuru ile erkek işine karışılmaz!” sözünü beğenenlerin oranı erkeklerde %61,82, kadınlarda %54,90’dır. “Dayak cennetten çıkmadır.” sözünü beğenenler erkeklerde de

<sup>9</sup> Gizem Özkan, “Kadına Yönelik Şiddet-Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme”, *Hacettepe HFD* 7/1 (2017), 537; Sarı, 11.

<sup>10</sup> T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, *Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları (Aralık 1993-Aralık 1994)*, (Ankara: Bizim Büro Basımevi, Kasım 1995), 137.

<sup>11</sup> Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları Araştırması, 39.

<sup>12</sup> T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, *Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları (Aralık 1993-Aralık 1994)*, (Ankara: Bizim Büro Basımevi, Kasım 1995), 67, 78, 79, 80, 83, 84.



kadınlarda da %30'un altındadır, ancak "Erkektir, sever de döver de..." atasözünü beğenenlerin oranı kadınlarda %34,59 olurken, erkeklerde %44,50 düzeyindedir. "Kadının karnından sıpayı sırtından köteği eksik etmeyeceksin!" atasözünü beğenenler ise oldukça düşüktür ama ortalama olarak % 12 civarındadır. Ailede kadın erkek ilişkilerinde dayacağı onaylamayanların oranı %79 iken, hemen hemen aynı orandaki bir kitle aile bütünlüğünün korunmasının kadının kocasına göstereceği saygıya bağlı olduğunu düşünmektedir. Erkeklerin %64'ü eşlerinin yalnız başına sokağa çıkmak için kendilerinden izin alması gerektiğini düşünmekte, %35'i ise eşlerinin kısa kollu ya da başörtüsüz sokağa çıkmalarına izin vermeyeceklerini belirtmektedirler.<sup>13</sup>

Eşler arası gerginliklerde karılarına ağır söz kullandıklarını belirten erkeklerin oranı % 56,16; eşlerine vurduklarını söyleyen erkeklerin oranı %34'tür.<sup>14</sup> İlk şiddet davranışı ağırlıklı olarak evliliğin ilk günlerinde yaşanmakta (%57,7); hamilelik döneminde bile %5,3 civarında şiddetin yaşandığı görülmektedir.<sup>15</sup> Kadınların %16,75'i şiddetin 20 yıldan fazla bir süreden beri devam ettiğini belirtmiştir. Şiddetin biçimleri ise sözel şiddet /hakaret (%84); fiziksel şiddet/dayak (%78,9); duygusal şiddet/tehdit (% 29,3); ekonomik şiddet/parasal baskı (%17;5); cinsel şiddet/zorla ilişki (%9,1) olarak ortaya çıkmıştır. Kadınlar maruz kaldıkları şiddetin uygulanma biçimi olarak ise, dövme, tokat atma, yumruklama, tekmeleme, sopa atma, eline ne geçerse onunla dövme, bıçak çekme gibi ifadelerde bulunmuşlardır. Çocuk sahibi 500 kadının %41,1'i hamilelik döneminde de şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Şiddet uygulayan erkeklerin %19,6'sı itaat etmediği gerekçesi ile eşlerini dövdüklerini belirtirken %11'i herhangi bir gerekçe göstermemekte, %56'sı ise soruya cevap vermemektedirler.<sup>16</sup>

Bu araştırmanın ortaya koyduğu manzara, aile içinde erkeğin para kazanan ve aileyi yöneten hane reisi olarak hüküm sürdüğü, kadınların her açıdan kocasına bağımlı olduğu ve bu yüzden maruz kaldıkları şiddete rağmen sığınacak herhangi bir yer bulamadıkları için o hane içinde yaşamaya devam ettikleridir. Araştırmanın yapıldığı 1994 yılında ülkede sadece 3 adet sığınma evi vardır ve kapasiteleri de düşüktür. Bu araştırmanın yayınlandığı 1995 yılından sonra kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele edebilmenin yolları aranmış ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun çıkarılmıştır. Ayrıca Anayasanın bazı maddelerinde ve diğer yasalarda yapılan değişikliklerle kadın erkek eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi

<sup>13</sup> Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları Araştırması, 103, 107, 124.

<sup>14</sup> Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları Araştırması, 120-124.

<sup>15</sup> Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları Araştırması, 136-137.

<sup>16</sup> T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, *Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları (Aralık 1993-Aralık 1994)*, (Ankara: Bizim Büro Basımevi, Kasım 1995), 139, 140, 142, 143, 144.

hedeflenmiştir. O süreçte artan ya da görünürlüğü artan töre ve namus cinayetleri konusunda 2005 yılında TBMM’de bir araştırma komisyonu kurulmuş, bu komisyonun hazırladığı raporun ardından 2006 yılında kadınları ve çocuklara yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için alınması gereken önlemler ve bu işlerden sorumlu olacak kuruluşların belirlenmesi için Başbakanlık Genelgesi yayımlanmış, Devlet Bakanı başkanlığında “Kadınlara Yönelik Şiddeti İzleme Komitesi” kurulmuştur. Ayrıca KSGM tarafından ilgili tüm tarafların katılımıyla “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010” hazırlanmıştır. Bu eylem planına uygun olarak 2008 yılında aile içi şiddet konusunda daha büyük ölçekli bir araştırma yapılması kararlaştırılmıştır.

## 1.2. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2008)

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün yararlanıcı kurum olarak Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ile birlikte gerçekleştirdiği bu araştırmaya 17.168 kişi katılmıştır, bunlardan 12.795’i kadındır. “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” 2008 itibarıyla ülkede ve dünyada yürütülmüş en büyük ve içeriği en kapsamlı araştırma olmuştur.<sup>17</sup>

Araştırma verilerine göre kadınların %19’u hiç eğitim almamış, ya da ilköğretimi bitirmemişken %43’ü ilköğretim 1.kademe düzeyinde eğitim almıştır. %23’ü ise lise ve üzeri eğitime sahiptir. Bu sonuçlar kadınların eğitim durumunda bir ilerleme olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan kadınlardan %39’u yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete, %15’i cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Veriler genellikle bu iki şiddetin bir arada yaşandığını göstermektedir. Şiddetin ileri yaş grubu, eğitim ve sosyoekonomik düzeyi düşük kadınlarda diğer kadınlara göre daha fazla yaşandığı tespit edilmiştir. Duygusal istismar yaşadığını ifade eden kadınların oranı %44’tür. Hamilelik döneminde şiddete maruz kalma oranı ise %9,7 olarak bulunmuştur.<sup>18</sup> Kadınları kontrol etmeye yönelik davranış biçimleri içinde en yaygın olanı %69 ile, kadınların nerede olduklarının eşleri tarafından bilinme isteğidir. Kadınların başka erkeklerle konuşmasına kızma (%44), kıyafetine karışma (%35) isteği de kontrol etme davranışları arasında görülmektedir.<sup>19</sup> Kadınların

<sup>17</sup> KSGM, *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2008* (Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık: 2009), 23. (<http://kasaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/34/2013/11/Aile-ici-siddet-HUNEE-2008-AnaRapor.pdf> Erişim: 25.05.2024)

<sup>18</sup> KSGM, *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2008* (Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık:2009), 43, 46, 48, 52, 76.

<sup>19</sup> Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 56.

ekonomik şiddete uğrama konusu ise kadının çalışmasına engel olma ya da işten ayrılmasına neden olma bağlamlarında sorulmuş ve oran %23 olarak tespit edilmiştir.<sup>20</sup>

Şiddete uğrayan kadınların %48,5'i yaşadıklarını kimseye anlatmazken diğerleri kendi ailelerine, eşlerinin ailesine ya da arkadaşlarına durumu anlatmaktadırlar.<sup>21</sup> Ancak şiddete maruz kalan kadınların %92'si bu durum için hiçbir kuruma başvurmamışlardır.<sup>22</sup> Bu arada ilk araştırmanın yapıldığı 1994 yılından 2008 yılına dek kadın konukevi ve sığınmaevi sayısının 49'a ulaşmış olduğunu da belirtelim. Kadınlar bu kurumlardaki hizmetler yeterli olmadığı ve 3 ya da 6 ay olmak üzere geçici bir barınma imkânı sağladığı için, çok zorda kalmadıkça bu seçeneği düşünmemektedirler. Bu araştırma verilerine dayanarak yapılan önerilerde toplumda kadın hakları ve kadın erkek eşitliği bilincinin geliştirilmesi, kadınların eğitim ve istihdam olanaklarıyla güçlendirilmesi, şiddete maruz kalmaları durumunda korunmaları ve desteklenmeleri için etkili kurumsal mekanizmaların oluşturulması hususları vurgulanmıştır. Yapılan hukuki düzenlemelerin daha etkili olabilmesi için de kurumlar arasında iş birliği yapılması, ilgili personelin eğitilmesi ve bu meselenin uzun erimli bir politika olarak tasarlanması gerekliliği dile getirilmiştir.<sup>23</sup>

### 1.3. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014)

Doç. Dr. Ayşenur İslam’ın bakanlığı döneminde, 2008 yılındaki araştırmadan 2014’e kadar geçen süre içerisinde kadına yönelik şiddetle ilgili değişimin boyutlarını tespit etmek üzere yeni bir araştırma yapılması planlanmıştır. 2014 yılında gerçekleştirilen bu araştırmanın misyonu ilgili bakan tarafından “Kadına yönelik şiddetten hareketle, toplumun temeli olan ve toplumsal devamlılığı sağlayan Aile kurumu esas alınarak oluşturulacak Sosyal Politikaların daha kapsayıcı ve bütüncül olarak ele alınmasında önemli bir misyonu üstlenecektir.” şeklinde dile getirilmektedir.<sup>24</sup> Bu araştırmaya göre ülke genelinde hayatının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı %36, cinsel şiddete maruz kalmış evli kadınların oranı %12, psikolojik şiddete maruz kalmış kadınların oranı %44 olarak bulunmuştur. 2014 yılında gerçekleştirilen araştırma sonuçları bazı alanlarda şiddetin çok

<sup>20</sup> Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 56.

<sup>21</sup> Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 86.

<sup>22</sup> Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 89.

<sup>23</sup> Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 191-194.

<sup>24</sup> KSGM, *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2014* (Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık: 2015), 19. ([https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20-%20raporlar/Aile%20i%C3%A7i%20%C5%9Eiddet%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1/2014\\_AiS\\_A\\_Anarapor.pdf](https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20-%20raporlar/Aile%20i%C3%A7i%20%C5%9Eiddet%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1/2014_AiS_A_Anarapor.pdf). Erişim: 26.05.2024.)

küçük oranlarda azaldığını gösterse de büyük oranda 2008 araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.<sup>25</sup>

Araştırmaya göre ülke genelinde kadınların yüzde 32'si ailesi, akrabası ya da tanıdık biri tarafından okula devam etmesinin engellendiğini belirtmiştir. Kırsal yerleşim yerinde yaşayan kadınlar açısından bu oran yüzde 39'a yükselmektedir. Kadınların 15 yaşından sonra çalışma hayatına katılmasının engellenmesi ülke genelinde yüzde 11 düzeyindedir.<sup>26</sup> İlk defa bu araştırmada sorun olarak kabul edilerek şiddet davranışlarına eklenen ısrarlı takip de soruşturulmuş ve ülke genelinde, her 10 kadından yaklaşık 3'ünün en az bir kez ısrarlı takibe maruz kaldığı tespit edilmiştir. En yaygın ısrarlı takip biçimleri, sürekli telefonla arama (%19), kısa mesaj, mektup veya e-posta gönderme (%8) ya da sosyal medya aracılığıyla takip etme (%6) ile kadının çalıştığı ya da yaşadığı yere gelerek rahatsız etme (%6) şeklindedir.<sup>27</sup>

Araştırmaya katılan kadınların yüzde 44'ü şiddetten kimseye söz etmemiştir. 2008 araştırmasının sonuçlarıyla uyumlu biçimde, bu araştırmada da şiddeti yakınlarına anlatan kadınlar, öncelikle kendi ailelerini, arkadaşlarını/komşularını daha sonra ise eşlerinin ailelerini tercih etmişlerdir. Kurumsal mekanizmalara başvurular ise sadece %11 düzeyinde kalmıştır.<sup>28</sup>

1994 yılından 2014 yılına kadar geçen 20 yıllık sürede, kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesi konusunda kayda değer bir gelişmenin gözlenmediğini gösteren bu araştırmalar, şiddetin kuşaktan kuşağa aktarıldığı, kadınları güçlendirme mekanizmalarının yetersiz kaldığı, devletin aldığı tüm önlemlere rağmen kadınların şiddetten zarar görmeye devam ettiği bir durumu ortaya koymaktadır. Kadına yönelik şiddet sadece ülkemizde değil, gelişmiş olduğu kabul edilen Avrupa ülkeleri de dahil olmak üzere bütün dünyada can yakan bir sorun alanı olmaya devam etmektedir. Bu sebeple kadına yönelik aile içi şiddeti daha etkili bir şekilde önleme ve koruma faaliyeti yapılabilmesi için 2011 'de İstanbul'da "Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi" imzalanmıştır. Dönemin bakanı Doç. Dr. Ayşenur İslam sözleşme hakkında şu ifadeleri kullanmaktadır:

Bakanlığımız; kadına yönelik şiddetin kabul edilemez olduğuna dair inançla çalışmalarını çok geniş bir yelpazede, tüm tarafların kapsamlı iş birliğinde kararlılıkla sürdürmektedir... İstanbul

<sup>25</sup> Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 326.

<sup>26</sup> Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 116.

<sup>27</sup> Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 327.

<sup>28</sup> Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 331-332.

Sözleşmesi olarak da adlandırılan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi”, kadına yönelik şiddetle mücadelede uluslararası alanda atılmış oldukça önemli bir adımdır. Ülkemiz; Sözleşmeyi ilk imzalayan ülkeler arasında yer alarak ve çekincesiz onaylayarak kadına yönelik şiddetle mücadele konusundaki kararlılığını ortaya koymuştur.<sup>29</sup>

Bakanın bu sitayışkâr sözlerine rağmen sözleşmenin imzalanmasından 10 yıl sonra, birtakım çevrelerin sözleşme aleyhinde yaptıkları propagandaların ve seçim hesaplarının etkisiyle hükümet geri adım atmış, 2021 yılı mart ayında fesih süreci başlatılmış ve temmuz ayında da süreç tamamlanarak Türkiye sözleşmeden çekilmiştir.<sup>30</sup>

## **2. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetle Mücadeleyi Etkin Bir Şekilde Yürütmek İçin Oluşturulan Politikalar Ekseninde Yapılan Düzenlemeler**

Kadına yönelik şiddet konusu sivil toplum alanında bile uzun yıllar fark edilmemiş, gündeme gelememiş bir problemdir. Batı dünyasında ikinci dalga feminizmin etkisiyle 1960’lı yıllarda tartışılmaya başlanan kadına yönelik şiddet ülkemizde 80’li yılların sonuna doğru gündem olabilmıştır. <sup>31</sup> 1979 yılında Nermin Abadan Unat tarafından kaleme alınan “Türk Toplumunda Kadın” isimli eser 1980’lerde kadınlar adına önemli adımlar atılabilmesine öncülük etmiştir. Aynı tarihlere denk gelen 1980 darbesinden dolayı, henüz yeni gündeme getirilmiş olan kadın konusunun önemini yitirmemesi adına Şubat 1982’de bu konuda çalışma yapan Gülnur Savran, Şule Torun gibi önde gelen bazı isimler kadın merkezli çalışmaların gündemde kalmasını sağlamıştır. Böylece artık kadınlar da konumlarını toplumsal cinsiyet eşitsizliği açısından değerlendirmeye başlayarak yeni bir politika için pozisyon almaya çalışmışlardır.<sup>32</sup> 1990’larda çevrilen kitaplar ve çıkarılan dergiler bu yeni pozisyon arayışlarını belgelemektedir. Artık kendilerine feminist demekte bir sakınca görmeyen pek çok kadın örgütlenerek hem sivil alanda kadın hakları ve sorunları için mücadele etmeye başlamış, hem de devlet kurumlarını harekete geçirmeye çalışmışlardır. Bürokrasi içindeki kadın hakları savunucusu bürokratlar da bu çabalara kendi pozisyonlarını kullanarak destek vermişler,

<sup>29</sup> KSGM, *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2014* (Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık: 2015), 19.

<sup>30</sup> Betül Kalyoncu, Nur Karahan Tarım, “Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede Devletin Önleyici Tedbirler Alma Konusunda Uluslararası Sözleşmelerden Doğan Sorumluluğu”, *Terazi Hukuk Dergisi* (2022), 59.

<sup>31</sup> Ayşegül Yaraman, “Türkiye’de Kadınlık Durumu ve Toplumsal Değişme”, 5. <http://www.aysegulyaraman.com/makale/turkiyede%20kadinlik%20durumu%20ve%20toplumsal%20degism e.pdf> Erişim: 27.04.2024.

<sup>32</sup> Ayten Davutoğlu, “Türkiye’de İkinci Dalga Feminizmin ve Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi’nde Gülten Kutal’ın İlk Kadın İstihdamı Makalesi”, *Journal of Social Policy Conferences* 69 (2017), 160-161.

böylece bireylerin gücünün yetmediği bu devasa sorun alanında devletin gücünü yanlarına almaya çalışmışlardır. Bu bağlamda ilk kazanım 1985 yılında imzalanan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlemesi Sözleşmesi (CEDAW)'dir. Merkezine kadın haklarını alan ilk sözleşme olması ve devletlere her alanda kadın erkek eşitliğini gerçekleştirme yükümlülüğünü kabul ettirmesi açısından oldukça önemlidir.<sup>33</sup>

Kadına yönelik şiddetin gündeme gelmesinde 1985 yılı 2 Mayıs günü Çankırı'da bir kadının şiddet gördüğü eşinden boşanmak için açtığı davayı, hâkim Mustafa Durmuş'un reddetmesi ve mahkeme sırasında "Atalarımız karının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyin der. " ifadelerini kullanması ve bunun gazetelere yansması etkili olmuş, adeta kadın hareketinin şiddetle mücadelesinde bir dönüm noktası olmuştur.<sup>34</sup> 1987 yılında Kadıköy'de "Dayağa Paydos" sloganı ile "Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Yürüyüşü" gerçekleştirilmiş, kadına yönelik şiddet konusunda toplum düzeyinde farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır.<sup>35</sup> Bürokraside ve siyasi kademelerde etkili olan kadın hakları savunucularının gayretleriyle devlet organları da harekete geçmiş, 1987 yılında "Devlet Planlama Teşkilatı Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulu" kurulmuştur. 1989 yılında ilk kez İstanbul Üniversitesi bünyesinde Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi açılmış, daha sonra bunu diğer üniversitelerde kurulan merkezler izlemiştir.<sup>36</sup>

1989 yılında Başbakanlık Kurumuna bağlı olarak Aile Araştırmaları Kurumu, 1990 yılında Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu kurumlar daha sonra isim ve yetki bakımından çeşitli değişiklikler geçirmiştir.<sup>37</sup> Aile Araştırmaları Kurumu kurulduğu ilk yıllarda kadın girişimciliği, kadınların ekonomideki yeri, aile içi şiddetin sebep ve sonuçları, aile içinde ve toplumda şiddet konuları üzerine çalışmalar yaparken 1997 yılından itibaren daha çok aile odaklı çalışmalarda etkin olan bir kurum hâline gelmiştir.<sup>38</sup> Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ise merkeze kadın haklarını alan bir kuruluştur. CEDAW Sözleşmesine üye olan her ülkenin 4 yılda bir düzenli olarak CEDAW Komitesine sunması gereken resmi raporu Türkiye hükümeti adına KSGM sunmaktadır. İlk raporunu 1990 yılında

<sup>33</sup> Gizem Özkan, "Kadına Yönelik Şiddet-Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme", *Hacettepe HFD* 7/1 (2017), 548.

<sup>34</sup> <https://catlakzemin.com/10-eylul-1985-cankirida-bir-hakim-karinin-sirtini-sopasiz-karnini-sipasiz-birakmamak-gerekir/> Erişim: 29.05.2024

<sup>35</sup> <https://www.gazetekadikoy.com.tr/yasam/ilk-feminist-eylemden-bugne> Erişim:29.05.2024

<sup>36</sup> [https://kadinarastirmalari.istanbul.edu.tr/tr/\\_](https://kadinarastirmalari.istanbul.edu.tr/tr/_) Erişim: 28.04.2024

<sup>37</sup> <https://www.aile.gov.tr/bakanlik/hakkinda/tarihce/> Erişim: 27.04.2024.

<sup>38</sup> <https://www.aile.gov.tr/athgm/yayin-kaynak/arastirmalar/> Erişim: 27.04.2024.

kuruluş tarihinde sunmuştur.<sup>39</sup> KSGM kadınları ilgilendiren sorunlara kadın bakış açısıyla yaklaşma ilkesini benimsemekte, yürüttükleri çalışmalar ile kadın haklarının geliştirilmesi, kadına yönelik şiddet ve cinayetlerin engellenmesi, devlet kurumlarıyla sivil toplum örgütleri arasında iş birliğinin sağlanması gibi fonksiyonlar icra etmektedir.

1993 yılında Halk Bankası tarafından kadın girişimcileri desteklemek için kredilerde düşük faiz uygulanmaya başlanması yanı sıra 1994 yılında şiddet mağduru kadınlar için hem kadın girişimciliğini desteklemek hem de psikolojik destek hizmetleri sunulması adına KSGM tarafından “Bilgi Başvuru Bankası” açılmıştır.<sup>40</sup> 1995 yılında KSGM öncülüğünde her ay “Kadın Bülteni” çıkarılmıştır.<sup>41</sup> Aile içi şiddete maruz kalan kadınları rehabilite olacakları bir süre boyunca barındırma amacıyla sığınma evlerinin açılması kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir adımdır. Kadın örgütlerinin bu konudaki ısrarlı talepleri ile kamuya bağlı ilk konukevi SHÇEK’e bağlı olarak Bakırköy Belediyesi tarafından 1990 yılında açılmıştır.<sup>42</sup> Yine İstanbul’da 1990’da açılan Mor Çatı Kadın Sığınağından sonra Kadın Dayanışma Vakfı tarafından da Ankara’da ilk sığınma evi 1993 yılında açılmıştır. Ardından Belediyeler Kanununda yapılan düzenleme ile nüfusun 50.000’i geçtiği yerlerde belediyelere sığınmaevi ya da konukevi açma yükümlülüğü getirilmiş, böylece ilerleyen süreçte bu evlerin sayıları artmış, hâlihazırda bu sayı 112’ye ulaşmıştır.

Kadınların şiddetten korunabilmesi maruz kaldıkları eşitsizliklerin giderilmesi ile yakından alakalıdır. Bu sebeple kadın örgütleri hukuki mevzuata da el atarak, yasalarda kadınlar için eşitliğe aykırı maddelerin yeniden düzenlenmesi için çabalamışlardır. Bu çabalar sonucunda ilk olarak kadınların iş hayatına atılması ve çalışmasını kocalarının iznine bağlayan Medeni Kanun’daki 159. Madde eşitlik ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi tarafından 1990 yılında kaldırılmış ve 2 yıl sonra Resmi Gazete’de yayımlanarak kabul edilmiştir.<sup>43</sup> 1997 senesinde de Medeni Kanun’un 153. Maddesinde yer alan kadının evlendiği zaman eşinin soyadını alması zorunluluğu konusunda düzenlemeye gidilerek kadının evlilikten önceki kendi soyadını da beraber kullanabileceği kararlaştırılmıştır.<sup>44</sup> 1998 yılında

<sup>39</sup> [https://www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/KSGM\\_TRkadinindurumu2011.pdf](https://www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/KSGM_TRkadinindurumu2011.pdf) Erişim: 27.04.2024.

<sup>40</sup> <https://kadem.org.tr/kadnlara-yoneli-yasal-duzenlemeler/> Erişim: 28.04.2024.

<sup>41</sup> <https://kadem.org.tr/kadnlara-yonelik-yasal-duzenlemeler/> Erişim: 28.04.2024.

<sup>42</sup> [https://www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/KSGM\\_TRkadinindurumu2011.pdf](https://www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/KSGM_TRkadinindurumu2011.pdf) Erişim: 28.04.2024.

<sup>43</sup> <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21272.pdf> Erişim: 28.04.2024.

<sup>44</sup> İmge Işıklar Ülgen, “Evlendikten Sonra Kadınların Münhasıran Kendi Soyadlarını Kullanması”, *TBB Dergisi* 35/168 (2023), 13-14.



4320 sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanun” çıkarılmıştır.<sup>45</sup> 2001 yılında Anayasa’da 41. maddede yer alan “Aile Türk toplumunun temelidir” ibaresinin devamına “ve eşler arasında eşitliğe dayanır.” ifadesi eklenmiştir.<sup>46</sup> Böylelikle kadın ve erkek evlilik yoluyla kurduğu ailede eşit haklara sahip bireyler olarak kabul edilmiştir. Bu eşitlik ilkesine uygun olarak 2002’de Eski Medeni Kanun’da 152. maddede yer alan evin geçimi ve çocukların ihtiyaçlarının kocanın sorumluluğunda olduğuna dair ifade Yeni Medeni Kanun’da 186. madde ile “Birliği eşler beraberce yönetirler. Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve mal varlıkları ile katılırlar.” şeklinde değiştirilerek erkek ve kadın için eşit sorumluluk görüşü benimsenmiştir.<sup>47</sup>

2003’te ise İş Kanunu yeniden düzenlenmiştir. Bu kanuna göre işverenin; cinsiyete dayalı, hamilelik durumunda işten çıkarma, kadınlara daha az maaş verme, medeni durum gibi etmenlerin sözleşmeyi feshetmesi için bir sebep olamayacağı kararı verilmiştir.<sup>48</sup> Böylelikle iş hayatında kadınların maruz kaldıkları ayrımcılık ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. 2005 yılında Ceza Kanununda kadınlara yönelik cinsel saldırıların “topluma karşı suçlar” olarak düzenlendiği eski kanun maddesi değiştirilerek “kişilere karşı suçlar” olarak yeniden düzenlenmiştir.<sup>49</sup>

2006’da “Çocuk ve Kadına Yönelik Şiddet Hareketleri ile Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler” çalışmasına koordinatör olarak seçilen KSGM, kadına yönelik şiddete dair alınan önlemlerin hayata geçirilmesi noktasında polisin, sağlık personelinin, yargı mensuplarının, din görevlilerinin rolü ve uygulanacak prosedür kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı ile ortak projeler yürütmüştür.<sup>50</sup> 2008 yılında BM Nüfus Fonu ile birlikte “Kadına Karşı Şiddete Son Ulusal Kampanyası” düzenlenmiştir. 2009 yılında medyada kadın ve erkek eşitliği konusunda gerekli çalışmaların yürütülmesi adına “Toplumsal Cinsiyet ve Medya Atölyesi Çalışmaları” yapılmıştır.<sup>51</sup> Böylelikle haber etiği hususunda da adımlar atılmıştır. 2007 yılından

<sup>45</sup> Melike Nur Kılıç, *Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-psikolojik Arka Plan, Manevi Boyut, Hukuki Yaptırımlar* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009), 59.

<sup>46</sup> <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/> Erişim: 29.04.2024.

<sup>47</sup> <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf> Erişim: 29.04.2024.

<sup>48</sup> <https://kadem.org.tr/kadinlara-yonelik-yasal-duzenlemeler/> Erişim: 29.04.2024.

<sup>49</sup> Şafak Kaypak- Mehmet Kahraman, “Türkiye’de Kadının İnsan Hakları ve Anayasal Yansıması”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi* 13/33 (2016), 308.

<sup>50</sup> [https://www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/KSGM\\_TRkadinindurumu2011.pdf](https://www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/KSGM_TRkadinindurumu2011.pdf) Erişim: 28.04.2024.

<sup>51</sup> [https://www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/KSGM\\_TRkadinindurumu2011.pdf](https://www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/KSGM_TRkadinindurumu2011.pdf) Erişim: 28.04.2024.



başlayarak her 4 yılda bir yapılan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Ulusal Eylem ve Faaliyet Planları” da yine KSGM’nin faaliyet alanı içindedir.<sup>52</sup>

2009 yılında TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kurulmuştur. Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde en etkin olması gereken kurumlardan biri olan İçişleri Bakanlığı tarafından 2008-2010 yıllarında şiddete maruz kalan kadınlara sığınma evleri açılmasına dair bir proje yürütülmüştür. KSGM ve DİB ile ortak yürütülen “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması Projesi” de bu bağlamda gerçekleştirilen önemli çalışmalardan biridir. 2 yıl süren bu proje boyunca; kadın erkek eşitliği temelinde, kadına yönelik şiddetin engellenmesi konusunda din görevlilerinde farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. Pilot uygulama tamamlandıktan sonra da ortak yürütülen bu proje “Aile ve İrşat Bürolarının” bulunduğu diğer illerde yürütülmüştür.<sup>53</sup>

2011’de “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” imzalanmıştır.<sup>54</sup> 2012 yılında da bu sözleşmenin desteğiyle 4320 sayılı kanunun eksikliklerini tamamlama gayesiyle 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kanunu” kabul edilmiştir.<sup>55</sup> ASHB tarafından 2012 senesinde açılmaya başlanan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) de kadına yönelik şiddeti önleme ve takip etme maksadı ile kurulmuştur.<sup>56</sup> 2014 yılında cinsel saldırılara yönelik cezalar da arttırılarak içeriği yeniden düzenlenmiştir. Kasten adam öldürmeyle ilgili TCK 82. maddesi düzenlenerek “töre saikiyle” ibaresi dahil edilerek bazı bölgelerde kadınların sıkça karşı karşıya kaldığı namus adı altında işlenen cinayetlerde failin en ağır ceza şekliyle muamele görmesi kararlaştırılmıştır.<sup>57</sup> 2017 senesinde kız çocuklarının küçük yaşlarda istemedikleri evliliklere zorlanması konusunda bu durumun sıkça meydana geldiği 19 ilde il eylem planı düzenlenerek konu özelinde çalışma yapılmıştır.<sup>58</sup>

<sup>52</sup><https://www.aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planlari/> Erişim: 28.04.2024.

<sup>53</sup>[https://webdosyasp.diyadinet.gov.tr/muftuluk/UserFiles/corum/Ilceler/sungurlu/UserFiles/Files/4.Kitap\\_1b021b0f-86a2-4679-9261-6646d17b4b99.pdf](https://webdosyasp.diyadinet.gov.tr/muftuluk/UserFiles/corum/Ilceler/sungurlu/UserFiles/Files/4.Kitap_1b021b0f-86a2-4679-9261-6646d17b4b99.pdf) Erişim: 30.04.2024.

<sup>54</sup> Seher Kırbaş Canikoğlu, “Kadına Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun)”, *Ankara Barosu Dergisi* (2015), 368.

<sup>55</sup> Muhammed Fatih Genç, (ed.), *Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Din ve Değerler Eğitimi* (Ankara: Nobel Yayıncılık, 2021), 233.

<sup>56</sup> <https://www.aile.gov.tr/adana/kuruluslarimiz/siddet-onleme-ve-izleme-merkezi/> Erişim: 08.05.2024

<sup>57</sup><https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim:30.04.2024.

<sup>58</sup><https://www.aile.gov.tr/ksgm/haberler/erken-yasta-ve-zorla-evliliklerle-mucadele-il-eylem-planlari-yayginlastiriliyor/> Erişim: 30.04.2024.

2018 yılında ise İçişleri Bakanlığı ve EGM tarafından ortak yürütülen bir projeye Kadın Destek Uygulaması oluşturularak KADES adında bir aplikasyon geliştirilmiştir.<sup>59</sup> Bu uygulama ile şiddete maruz kalan kadınlara acil müdahale ve yardım amaçlanmıştır. 2021 yılında 6284 sayılı kanun kapsamında ciddi tehlike altında olan kişilerin korunması amacıyla faillere elektronik kelepçe takılarak takibi yapılması ve risk faktörünün azaltılması amaçlanmıştır. 2022 yılında ise işlenen suçların kadına yönelik meydana gelmesi durumunda uygulanacak cezai yaptırımlar arttırılmıştır. Tek taraflı olarak uygulanan ısrarlı takip şiddeti de yine 2022 yılında suç olarak kabul edilmiştir.<sup>60</sup> Kadına yönelik kasıtlı olarak gerçekleştirilen yaralama olayı; kasıtlı olarak kişinin ölümüne sebep olma, hırsızlık, kaçakçılık, cinsel saldırı ve istismar gibi suçların yer aldığı katalog suçlar içine dahil edilmiştir. Son olarak da kadına yönelik şiddette iyi hâl, takdir yetkisine dayalı ceza indirimi uygulanmasının kapsamı daraltılmıştır.

### **3. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi /İstanbul Sözleşmesi Bağlamında Medyada Dile Getirilen Eleştiriler ve İtirazlar**

Kadın ve erkekle ilgili olarak her kültürde kadınların az çok erkeklerden geri planda kalmalarını ve erkeklerin kadınlar üzerindeki tahakkümünü normal olarak kabul eden, meşrulaştıran ve kadına yönelik şiddete göz yuman, kültürel olarak inşa edilmiş cinsiyet kalıpları vardır. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet sorununa yasal birtakım düzenlemeler ile çözüm getirilmeye çalışılsa da kadın ve erkeğe yüklenen bu tür geleneksel roller ve kabuller çözüm önerilerinin etkili olmasını güçleştirmektedir. Konuya dair araştırmaların ortaya koyduğu üzere aile içi şiddet sadece maruz kalanların değil, şahit olanların da psikolojik olarak etkilendiği bir olaydır.<sup>61</sup> Bu tür eylemler uzunca bir süre aile içi mesele olarak görüldüğü için toplum tarafından müdahale edilmemesi gereken bir alan olarak kodlanmıştır. 1990'lardan itibaren çıkarılan pek çok kanuna, yapılan düzenlemelere, açılan kadın sığınma evlerine, şiddet izleme merkezlerine rağmen aile kavramına yüklenen mahremiyet zırhı sebebiyle aile içi şiddet olaylarını önleme konusunda yeterince başarı sağlanamamıştır.<sup>62</sup> Ayrıca şiddetin gizlendiği, ev dışına çıkmaması gereken bir konu olduğu düşünülen ortamda büyüyen kız çocukları da hem

<sup>59</sup> <https://www.icisleri.gov.tr/kadin-destek-uygulamasi-kades> Erişim: 30.04.2024.

<sup>60</sup> Recep Doğan, "Kadına Yönelik Şiddetin Bir Türü Olarak, İsrarlı Takip (Stalking) Kavramı ve Suçu", *Ankara Barosu Dergisi* 2 (2014), 153.

<sup>61</sup> Münevver Mertoğlu, "2004 Yılından İtibaren İstanbul ve Bakırköy Adliyesi'ne İntikal Eden Aile İçi Şiddet Olaylarında Sanık, Mağdur ve Şiddet Olaylarının Profili-6284 Sayılı Yasanın Yansımaları", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16 (Haziran 2014), 4331.

<sup>62</sup> Duygu Kandemirci- Dilek Yelda Kağnıcı, "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Baş Etme: Çok Boyutlu Bir İnceleme", *Türk Psikoloji Yazıları* 17/33 (Haziran 2014), 5-6.

çocukluk hem de yetişkinlik dönemlerinde maruz kaldıkları şiddetin anlatılmaması gereken bir durum olduğunu kabullenmektedirler.<sup>63</sup>

Aile birliğini aile fertlerinin iyiliği ve sağlığına tercih eden yaklaşıma göre, her şart ve durumda evliliklerin devam etmesi gerektiği düşünülmektedir. Toplum tarafından kutsallık atfedilen ailede ne yaşanırsa yaşansın aile birliği esas kabul edilmektedir. Bu yüzden aile içi problemlere aile dışında çözüm aranması fikri kabul görmemekte, kadınlardan susması, sabretmesi, aile değerlerini zedeleyecek adımlar atmaması beklenmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri ışığında da erkek evin geçiminden sorumlu ve ailenin reisi iken; kadın onu memnun etmekle görevlendirilmiş, yemek yapan ve çocuklara bakan, evde istenmeyen durumlar yaşansa bile bunu dışarıya yansıtmayan kişi olarak konumlandırılmıştır.<sup>64</sup> Kendi sorumluluklarını ailesinin mutluluğu ve huzuru için aksatmadan yerine getirmesi gerektiğine inanan kadın kendisinden beklenen performansı sergileyemezse şiddet görmekte ve şiddeti de hak ettiğini düşünmektedir.<sup>65</sup> Boşanmak isteyen kadınlara ailesini, yuvasını, kurulu düzenini dağıtırsa toplumun nasıl bir gözle bakacağı, onaylanmayacağı, bundan sonraki yaşamında nasıl ayakta kalacağı ve bazı kalıpların içine hapsedileceği fikirleri empoze edilmektedir. Böylece kadınlar şiddet gördükleri yeri terk edememekte, şiddeti bir kader gibi kabullenmekte ve uzun yıllar boyunca şiddete maruz kalarak yaşamaktan kaynaklı bir yığın bedensel ve ruhsal sıkıntıyla ömürlerini tüketmektedirler.

Makalemizin bu bölümünde, kadına yönelik aile içi şiddeti önleme ve bu şiddetten kadınları koruma konusunda en kapsamlı tedbirleri almak amacıyla hazırlanan ve 2011 senesinde imzalanan İstanbul Sözleşmesi'ne karşı çıkararak feshi için çaba gösteren kişi ve kurum temsilcilerinin medyaya yansıyan iddia ve itirazları değerlendirilecektir.

İstanbul Sözleşmesine karşı çıkanlar arasında Yusuf Kaplan, Sibel Eraslan, Sema Maraşlı, Abdurrahman Dilipak gibi medyatik kanaat önderi konumdaki köşe yazarları, sendika başkanları, tarikat gruplarıyla bağlantılı vakıf temsilcileri, Yeniden Refah Partisi, Saadet Partisi gibi siyasi çevreler yer almaktadır. Dile getirilen ortak argümanlar; sözleşmeye hakim olan

---

<sup>63</sup> Şenay Leyla Kuzu, "Toplumsal Cinsiyet Rejimi Bağlamında Aile ve Aile İçi Şiddet", *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1/1 (2013), 22.

<sup>64</sup> Şenay Leyla Kuzu, "Toplumsal Cinsiyet Rejimi Bağlamında Aile ve Aile İçi Şiddet", *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1/1 (2013), 20.

<sup>65</sup> Dilara Balcı Gülpınar- Duygu Kandemirci, "'Evimin Kadını Çocukları Anası': Emekçi Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Türkiye Sinemasındaki Sunumu", *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1/1 (2013), 32.

toplumsal cinsiyet eşitliğinin norm ilke olarak kabulü ve geleneksel cinsiyet rollerinin yol açtığı adaletsiz ve şiddet içeren toplumsal normların dönüşmesi gerektiği yolundaki yaklaşım sebebiyle aile içindeki güç dengesinin bozulacağı, cinsiyetsiz nesiller yetiştirileceği; sözleşmenin geleneksel aile yapısını tehdit eden unsurlar taşıdığı; aile içi şiddete maruz kalan kadınların sözleşme kapsamında korunma talepleri artacağı için sorunların mahkemelere kolayca taşınıp aile birliğinin bozulacağı ve boşanmaların artacağı iddialarıdır.<sup>66</sup> Ayrıca bu iddiaların savunucuları, dini değerleri zedelediği ve geleneklere aykırı olduğu hâlde siyasi anlamda sözleşmeye destek çıkılmasının sebebinin feminist gruplar ve bu grupları destekleyenlerin oylarını kazanma gayesi olduğunu da ileri sürmektedirler.<sup>67</sup>

Star Gazetesi yazarlarından hukukçu Sibel Eraslan, 29 Temmuz 2020 tarihli “**İstanbul Sözleşmesine göre şiddetin kaynağı: Cinsiyet**” başlıklı köşe yazısında sözleşmede yer alan toplumsal cinsiyet, cinsiyet, toplumsal cinsiyet kalıpları, kalıplaşmamış toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyet rolleri, cinsel yönelim gibi kavramların feminist ve LGBT örgütlerinin kullandığı bir anlam haritası içinde kullanıldığından hareketle İstanbul Sözleşmesini eleştirmektedir.<sup>68</sup> Sözleşmedeki kadınları şiddetten koruma amaçlı maddelerin hiçbirine atıf yapmaksızın, sanki sözleşme kadını şiddetten koruma maskesi altında cinsiyetle ilgili dini ve geleneksel kabullerin tümünü ortadan kaldırmak amacıyla düzenlenmiş gibi bir iddiada bulunmakta, fitri ve doğal olan kadın veya erkek oluşun yerine, “cinsiyetsizliğin” ikame edilmesini dayattığını ileri sürmektedir. Eraslan sözleşmede geçen “domestic violence” ibaresinin “ev içi şiddet” tanımına karşılık geldiği hâlde bunun bilinçli olarak Türkçeye “aile içi şiddet” olarak tercüme edilmesiyle aile kurumunun şiddet görülen bir yer olarak hedef gösterilmesine sebep olduğunu ve şiddetin kaynağının aile olduğu intibasıyla toplumun temel yapılarına zarar verildiğini dile getirmektedir. İstanbul Sözleşmesi’nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kadına yönelik şiddet vakalarında herhangi bir değişikliğin olmadığı, şiddetin devam ettiği gerekçesiyle sözleşmenin amacını gerçekleştirme konusunda yeterince etkili olmadığını belirten Eraslan, mevcut hâliyle sözleşmenin cinsiyetler üzerinde değişiklik

<sup>66</sup> Hayrunnisa Dokuyucu Solak, “Muhafazakâr Kadınların İstanbul Sözleşmesi Bağlamında Cinsiyet Eğilimleri”, *Şirnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 28 (2022), 147.

<sup>67</sup> Hayrunnisa Dokuyucu Solak, “Muhafazakâr Kadınların İstanbul Sözleşmesi Bağlamında Cinsiyet Eğilimleri”, *Şirnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 28 (2022), 147.

<sup>68</sup> <https://www.star.com.tr/yazar/istanbul-sozlesmesine-gore-siddetin-kaynagi-cinsiyet-yazi-1561575/>  
Erişim:28.05.2024.

yapmak istediğini, bunun da nesilleri bozacağını iddia ederek, kadına yönelik şiddete karşı yeni yasaların çıkarılması gerektiğini ifade etmektedir.

5 Ağustos 2020 tarihli “**İstanbul Sözleşmesinin hangi maddelerine niçin itiraz ediliyor?**” başlıklı köşe yazısında ise İstanbul Sözleşmesi’nin eleştirilen maddeleri olarak nitelendirdiği maddeler hakkında kişisel görüşlerini açıklamaktadır.<sup>69</sup> Yine sözleşmede kadınları şiddetten korumak için kararlaştırılan onlarca maddenin hiçbirine atıfta bulunmadan, hatta bunların olmadığını iddia ederek sözleşmeyi “Kadına yönelik şiddeti önleme amacını taşıdığı hâlde, şiddeti önlemenin çareleri ve tedbirleri yerine kendine has felsefe dayatması yapan” bir metin olarak nitelendirmektedir. Sözleşmeye haksız bir şekilde ithamlar yöneltmekte “...sözleşmeye göre; insanların farklı cinslerde oluşunu kabul etmek, kalıplaşmış bir ön yargıdır ve şiddetin esas kaynağıdır. Farklı cinsten olmak ne kadar törpülenirse, nötralize edilirse, yok edilirse, sözleşmeye göre şiddet azalacaktır.” türü aşırı yorumlarda bulunmaktadır. Bazı maddelerden cımbızla çektiği toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, partner, namus gibi kavramların kullanım tarzlarını da bu iddialarına kanıt olarak sunmaktadır. Sözleşmenin 12.md/1.fikrasına yönelik olarak “...Ortadan kaldırılması gereken ön yargı kapsamına, ne yazık ki kadın ve erkeği “ferdiyyet” çerçevesinde farklı kimlikler olarak tanımlayan dinî inancımız ve geleneklerimiz de girmektedir.” yorumunda bulunması, yine bir sapıtılmış aşırı yorum örneği olarak değerlendirilebilir.

Yeni Şafak yazarlarından Yusuf Kaplan da Sibel Eraslan ile benzer eleştirilerde bulunmaktadır. 3 Ağustos 2020 tarihinde yazdığı “**Erdoğan İstanbul Sözleşmesini çöpe atmalı!**” başlıklı yazısında İstanbul Sözleşmesi’nin kalkış noktasının biyolojik cinsiyete karşı, toplumsal cinsiyeti eksene alan “cinsiyetsizlik” fikri olduğunu iddia ederek, bunun bir toplumsal cinsiyet mühendisliği olduğunu, “*Ben senin verdiğin cinsiyeti kabul etmiyorum, reddediyorum!*” anlamında Tanrı’ya meydan okumak demek olduğunu ileri sürmektedir.<sup>70</sup> Yazısının devamında sürekli olarak İstanbul Sözleşmesi’ni savunan KADEM’i eleştiren Kaplan “Kadınların bazı haklar elde etmesinde önemli rolleri ve işleri oldu Kadem’in, elbette ki. Ama durduğu yer Müslümanca bir yer değil. Belki farkında olmadan bizim değerlerimizin altını oyan bir yer. Ailenin ve toplumun geleceği açısından da AK Parti’nin geleceği açısından da çok

<sup>69</sup> <https://www.star.com.tr/yazar/istanbul-sozlesmesinin-hangi-maddelerine-nicin-itiraz-ediliyor-yazi-1562887/> Erişim: 28.05.2024.

<sup>70</sup> <https://www.yenisafak.com/yazarlar/yusuf-kaplan/erdogan-istanbul-sozlesmesini-cope-atmalı-2055842> Erişim: 28.05.2024.

sorunlu hatta tehlikeli bir yer!” demek suretiyle ilgililere gözdağı vermektedir. Kaplan KADEM’li kadınların dünyada yaşanan gelişmeleri kavrayabilecek entelektüel donanımına sahip olmadığından, feminist ideoloji içinden konuştuğundan, bu yüzden vebale girdiğinden bahisle KADEM’e “Müslüman bir aile modeli geliştirme” ödevi vermektedir.

21 Mart 2021 tarihli sözleşmenin fesih sürecine girdiği dönemdeki yazısında da “Cumhurbaşkanımız Erdoğan, İstanbul Sözleşmesi’nin feshedildiğini açıkladı. Böylelikle Türkiye, kadın cinayetleri maskesi altında eşcinsel, sapkın evlilikleri yasayla dayatan ve ailenin temelini dinamit koyan lanet olası Sözleşme’den çıkmış oldu, çok şükür.” ifadelerini kullanmıştır.<sup>71</sup>

Gerek sosyal platformlarda ve katıldığı programlarda, gerekse yazılarında İstanbul Sözleşmesi’ne karşı olduğunu sıklıkla dile getiren kişilerden biri de Sema Maraşlı’dır. Çocuk ve Aile adlı internet sayfasında İstanbul Sözleşmesi’ne ve 6284 sayılı kanuna neden karşı olduğunu maddeleyerek sebepleriyle kaleme almıştır. Sözleşmenin cinsiyet yerine toplumsal cinsiyeti esas aldığını, bunun inancımıza aykırı olduğunu düşünmektedir. Maraşlı “Ailenin çatısı cinsiyet ile kurulmuştur. Cinsiyet yoksa aile yoktur. Aile yoksa din de yoktur vatan da yoktur.” ifadeleri ile cinsiyeti ailenin de ötesinde din ve vatanın bekası için elzem gördüğünü belirtmektedir. İstanbul Sözleşmesi’nin din, örf ve geleneklerle beraber namus kavramına da savaş açtığını; bazı erkeklerin işlediği suçları tüm erkeklere genellediğini ve erkeklere karşı ayrıştırıcı bir tutum sergilediğini bu yüzden cinsiyetçi bir yasa olduğunu iddia etmektedir. Kadının beyanının esas olup erkeğin suçlu olarak nitelendirilmesinin adaletsiz olduğunu ifade eden Maraşlı, kadınlara özel kanun çıkarılmasının ayrımcılık olduğunu, erkeğin ötekileştirildiğini, kadınların “fiziksel şiddete” maruz kalmadan uzaklaştırma kararı almalarının kadın ve erkeği birbirine düşman ettiğini, boşanmaların artışında ya da aile birliğinin bozulmasında tek etken olmasa da sözleşmenin büyük bir etkisi olduğunu iddia etmektedir. Maraşlı kadınların bu sözleşme ile erkeklerden daha üstün kabul edildiğini ileri sürmekte, kadının istemediği cinsel birliktelikte kocaların tecavüzcü olarak itham edilmesine karşı çıkmakta, şiddet sonrası arabuluculuğun reddedilmesi tutumunun eşlerin barıştırılmasına engel olduğunu ifade etmektedir.<sup>72</sup> Maraşlı 16 Eylül 2020 yılında katıldığı bir TV programında ise

<sup>71</sup><https://www.yenisafak.com/yazarlar/yusuf-kaplan/turkiye-istanbul-sozlesmesini-cope-gonderdi-nihayet-2057963> Erişim: 28.05.2024.

<sup>72</sup><https://www.cocukaile.net/istanbul-sozlesmesi-ve-6284-e-neden-karsiyiz/> Erişim: 28.05.2024.

yukarıda sıraladığımız iddialara ek olarak İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılmasının tek başına yeterli olmayacağını, 6284 Sayılı Kanun'un da iptal edilmesi gerektiğini savunmuştur.<sup>73</sup>

Kıdemli gazetecilerden Abdurrahman Dilipak'ın Haber Global'de yaptığı açıklamalar ve Yeni Akit Gazetesi'nde yazdığı yazılar, Eraslan, Kaplan ve Maraşlı'nın iddia ve ithamlarıyla paralellik arz etmekte, İstanbul Sözleşmesi'nin aileyi ortadan kaldırmak ve kadınları erkeklere düşman etmek için hazırlanmış bir senaryo olduğunu ileri sürmektedir.<sup>74</sup> “Daha Söyleyeceklerim Var” başlıklı 5 Ağustos 2020 tarihli yazısında “Erken evlilik, evden uzaklaştırma, partner, nafaka, evlilik birliğinin kurulması, cinsiyet eşitliği, kadının beyanını esas alan düzenleme, birey tanımlaması, hakemliğin reddi gibi konularda mevzuat sorunun çözümüne yardımcı olmuyor, dahası yarayı daha da derinleştiriyor. Bu yapıda, fuhuş meşru hâle getiriliyor ve korunmak isteniyor. Din ve ahlak, gelenek sanık sandalyesine oturtuluyor.” iddiasında bulunmuştur.<sup>75</sup>

Benzer iddiaları ileri süren Diyanet-Sen Genel Başkanı Mehmet Bayraktutan da 17 Mayıs 2020 yılında paylaştığı “**İstanbul Sözleşmesi Aileyi Yok Etmeden Feshedilmelidir**” başlıklı yazısında “Yine Sözleşmenin 3. Maddesinin (b) fıkrasında İslam aile yapısına yüzde yüz aykırı bazı kavramlar eklenerek kadınla kadının, erkekle erkeğin evlendirilmesi meşrulaştırılmıştır. Sözleşmenin 4/3 fıkrasında cinsel yönelim, cinsel tercihler ve her türlü sapıklık kanunla koruma altına alınmaktadır. Sözleşmede aile kavramı yoktur. Ortak ev arkadaşlığı vardır. Bu da her türlü gayrimeşru birliktelikleri kapsamaktadır...Türk aile yapısının, kadın ve erkeğin alışlagelmiş rollerinin, geleneklerinin, bu sözleşmeye aykırı farklı uygulamaların ortadan kaldırılarak, erkeklerin sosyal ve kültürel davranışlarının değişime uğratılması için her türlü tedbirler alınmıştır.” iddialarında bulunmaktadır. Kadına yönelik şiddeti önlemek için herkesin üzerine düşeni yapması gerektiğini söyleyen Bayraktutan, alınacak tedbirlerin kendi toplumsal ve aile yapımıza uygun olması gerektiğini savunmuştur.<sup>76</sup> Türkiye Diyanet Vakıf-Sen adına 21 Mart 2021'de Nuri Ünal tarafından yapılan açıklamada, İstanbul Sözleşmesi'nin kadına yönelik şiddete karşı bir çözüm olmadığı, daha iyisinin milli değerler doğrultusunda aile kurumunun hassasiyetini gözetererek hazırlanması gerektiği, fesih sürecini destekledikleri vurgulanmıştır.<sup>77</sup>

<sup>73</sup> <https://www.youtube.com/watch?v=-bz6zt9IDa8> Erişim: 01.06.2024.

<sup>74</sup> <https://www.youtube.com/watch?v=xur1TJB2hyg> Erişim: 30.05.2024.

<sup>75</sup> <https://www.indyturk.com/node/222176/haber/istanbul-s%C3%B6zle%C5%9Fmesine-muhafazakarlar-ne-diyor-kim-kar%C5%9F%C4%B1-kim-destekliyor-kim> Erişim: 01.06.2024.

<sup>76</sup> <https://www.diyansen.org.tr/istanbul-sozlesmesi-aileyi-yok-etmeden-feshedilmelidir> Erişim: 28.05.2024.

<sup>77</sup> <https://turkdiyanetvakifsen.org.tr/72498-MansetHaberler-ISTANBUL-SOZLESMESI-FESHEDILDI-> Erişim:



Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı adına 31 Temmuz 2020 yılında yapılan “**Milli Varlığımızı Tehdit Eden İfsat Hareketine “DUR” Demeye Çağırıyoruz**” başlıklı açıklamada İstanbul Sözleşmesi ailenin, neslin, değerlerin yıkılması için oluşturulmuş sinsi bir proje olarak nitelendirilmekte, kadına yönelik şiddete çözüm olmak yerine şiddeti tetiklediği iddia edilmekte, çözümün ancak ailenin ve neslin korunduğu adalet temelli bir düzenlemeye gidilmesinde olduğu beyan edilmektedir.<sup>78</sup> İstanbul Sözleşmesi’nin aileyi yıkma gayesi ile hazırlandığı ve derhal iptal edilmesi gerektiğine dair 7 Temmuz 2020 tarihinde İsmailağa Camii İlim ve Hizmet Vakfı adına yapılan açıklamada; “...Bu sözleşme geçerliliğini koruduğu sürece gelecek nesillerimiz adına güzel cümleler kurabilmemiz mümkün değildir. Bu anlamda ilgili sözleşme evlâdu ahfâdımızın din, iman, takva, iffet, hayâ ve medeniyet gibi olmazsa olmaz değerlerimizi muhafaza ederek yaşayabilmesine potansiyel bir engeldir.” iddiasında bulunulmuş, dünyada ve ahirette değerlere sahip çıkabilmenin sağlam bir aile düzenine sahip olmakla mümkün olacağı ileri sürülmüştür.<sup>79</sup>

Toplum tarafından medyada kanaat önderi olarak nitelendirilen Ahmet Mahmut Ünlü, Nurettin Yıldız, İhsan Şenocak gibi bazı kimselerin de İstanbul Sözleşmesi hakkında yaptığı birtakım açıklamalar vardır. Ahmet Mahmut Ünlü (Cübbeli Ahmet) Cumhurbaşkanının sözleşmeyi feshetmesini desteklemekte, partiden bazı kadın milletvekillerinin karara tepki göstermelerini de “...Kendi partisinin içindeki o başörtülü kadınlar kalktılar ayağa. Ya siz Müslüman mısınız gavur musunuz? Nesiniz siz?” sözleriyle eleştirmektedir.<sup>80</sup> Nurettin Yıldız ise Kudüs’ün fethi konulu bir programda yaptığı konuşmada, kadınların İstanbul Sözleşmesi’ne değil Medine Sözleşmesi’ne sadık kaldıklarında yani kendi ifadesi ile “Allah’ın korumasının beşerin korumasının önüne geçtiğinde” her şeyin değişeceğini ileri sürmektedir.<sup>81</sup>

11 Mayıs 2020’de Millî Gazetede yayınlanan makalesinde İstanbul Sözleşmesi’ni “insanı tarihten silme projesi” olarak nitelendiren İhsan Şenocak, aile yapısının ve aile kavramının içinin boşaltıldığı, toplumun temelinde bir enkaz yaratarak değerlerin yok edilmeye çalışıldığı,

---

31.05.2024

<sup>78</sup><https://www.hudayivakfi.org/milli-varligimizi-tehdit-eden-ifsat-hareketine-dur-demeye-cagiriyoruz.html>  
Erişim: 28.05.2024.

<sup>79</sup><https://www.indyturk.com/node/207931/haber/ismaila%C4%9Fa-cemaati-istanbul-s%C3%B6zle%C5%9Fmesi-evl%C3%A2du-ahf%C3%A2d%C4%B1m%C4%B1z%C4%B1n-de%C4%9Ferlerimizi-muhafaza>  
Erişim: 30.05.2024.

<sup>80</sup><https://www.milligazete.com.tr/haber/14739805/cubbeli-ahmetten-akpye-istanbul-sozlesmesi-bombalamasi>  
Erişim: 28.05.2024.

<sup>81</sup> <https://fetvameclisi.com/fetva/istanbul-degil-medine-sozlesmesine-sadik-kaldigimiz-gun-kudus-fethe-hazirdir>  
Erişim: 28.05.2024.



bunların da İstanbul Sözleşmesi ile yapıldığını iddia etmektedir. Sözleşmeyi imzalayan mevcut hükümet ile beraber buna karşı çıkmayan din adamlarının sorumluluğuna işaret eden Şenocak, toplumdaki her türlü yozlaşmaya ve Batı'nın dayatmalarına "aile" ile direnildiğini ve bu kurumun Avrupa tarafından hazırlanan yasalar ile değil İslami çerçevede oluşturulacak düzen ile korunacağını; bunun için de Aile Bakanlığının İslam dininin temel alındığı bir yapı ile yeniden inşa edilmesi gerektiğini dile getirmektedir.<sup>82</sup> Şenocak Batının serbest cinsellik, eşcinsellik, zina, hatta hayvanlarla ilişkiye varana kadar pek çok sapkınlığı yaymak istediğini iddia ederek, cinsiyet eşitliği idealine dayanan İstanbul Sözleşmesi'nin de gençleri zinaya, eşcinselliğe çağırdığını "Cinsiyet eşitliği üzerinden hayvanlar âleminde dahi örneği olmayan iffetsiz bir hayatı meşrulaştırarak aileye ölümcül darbe vuran İstanbul Sözleşmesi hemen fesh edilmelidir." sözleriyle ifade etmektedir.<sup>83</sup>

Siyasi partilerden konuya ilişkin açıklamalarda bulunan Yeniden Refah Partisi Genel Başkanı Fatih Erbakan ve bazı teşkilat başkanları ile Saadet Partisi genel Başkanı Temel Karamollaoğlu aile kurumunu tehdit ettiği gerekçesi ile İstanbul Sözleşmesi'ni eleştirmişlerdir.

Fatih Erbakan yapılacak en hayırlı şeyin sözleşmeden çıkmak olduğunu kadına yönelik şiddetin ancak bu şekilde önlenebileceğine dair görüşlerini; "Ülkemizde de kabul edilen, diğer ülkelerde de kadına yönelik şiddeti önlemediği açıkça ortada olan, millet olarak bizi biz yapan temel değerlerimizi hiçe sayan, 'kadına yönelik şiddeti önleme', 'toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama' adı altında 'cinsiyetsiz toplum' oluşturarak yeni nesillerimizi ifsat etmek, ahlaki erozyona yol açmak, aile yapımızı çökertmek için kurgulanmış bu sözleşmeden bir an evvel çıkılması Hükümet'in yapacağı en hayırlı işlerden bir tanesi olacaktır." sözleri ile ifade etmiştir.<sup>84</sup>

Temel Karamollaoğlu ise katıldığı bir TV programında, İstanbul Sözleşmesi'ni hukukçu arkadaşlarıyla okudukları ve bununla ilgili kapalı toplantılar yaptıklarını dile getirerek, kadına, çocuğa hatta hayvana yönelik şiddete kesinlikle karşı oldukları ve ailenin korunması konusunda hassas olduklarını, parti olarak bu iki hususun da temel değerleri olduğunu vurgulamıştır. Ancak dünyada çocukların gençlerin cinsiyetsizleştirilmesi yönünde

<sup>82</sup> <https://www.milligazete.com.tr/makale/4340961/ihsan-senocak/istanbul-sozlesmesi-insani-tarihten-silme-projesidir> Erişim: 28.05.2024.

<sup>83</sup> <https://www.milligazete.com.tr/makale/4340961/ihsan-senocak/istanbul-sozlesmesi-insani-tarihten-silme-projesidir> Erişim: 28.05.2024.

<sup>84</sup> <https://www.youtube.com/watch?v=uVauBB0Q8Oc&t=198s> Erişim: 28.05.20254.

bazı eğilimlerin varlığına şahit olduklarını ve İstanbul Sözleşmesinde yapılan bazı atıfların da bununla ilişkili olduğunu düşündükleri için sözleşmeye karşı olduklarını dile getirmiştir.<sup>85</sup> Cumhuriyet Gazetesine verdiği bir demeçte ise ailenin toplumun temeli olduğunu ve aile korunmazsa kadına yönelik şiddetin engellenemeyeceğini, sözleşmenin buna zarar verdiğini söyleyerek eleştiride bulunmuştur.<sup>86</sup> Katıldığı bir başka programda ise “Kadına şiddeti ortadan kaldırmak için bir çaba sarf edilirken aileyi korumak için de ciddi bir çaba sarf edilmesine ihtiyaç vardır. Aile toplumun temeli. Bu sözleşme ailenin dibine bomba yerleştiriyor.” diyerek İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararını onayladıklarını dile getirmiştir.<sup>87</sup>

### 3.1. İstanbul Sözleşmesine Karşı İleri Sürülen İddia ve İtirazlara Yönelik Değerlendirme ve Öneriler

İstanbul Sözleşmesi’ne karşı çıkan ve feshedilmesini onaylayan kişi, kurum, grup ve siyasi temsilcilerin hemen hepsi kadına yönelik şiddete karşı olduklarını ifade etmelerine rağmen geleneksel aile yapısını, aile kurumunun birliğini ve devamını en üst değer olarak kabul ettiklerini gösteren beyanlarıyla, kişi olarak kadına karşı kurum olarak aileyi tercih ettiklerini ortaya koymaktadırlar. Bunun temel sebebi de geleneksel dindar çevrelerde yaygın olan, kadını erkeğin otoritesi ve tahakkümüne bağımlı bir şekilde aile içinde konumlandıran mevcut düzenin/ ataerkil sistemin fitri ve dini bir sistem olduğu, Allah tarafından va’z edildiği kabulüdür. Dindar kadın hakları savunucularının ve Müslüman feministlerin bu kabulleri analiz ederek yaptıkları eleştirilerin, önerdikleri tahakküme dayanmayan yeni yaklaşımların İslam’ı ataerkil yorumlarla sınırlı tutmak isteyen çevrelerde ne yazık ki bir karşılığı bulunmamaktadır. AK Partili kadınlar tarafından kurulan ve kadın hakları savunuculuğu yapan KADEM’e yönelik olarak yukarıdaki bölümde yer verdiğimiz eleştiriler, had bildirmeler, akıl öğretiler hatta Abdurrahman Dilipak’ın mahkûm olmasına yol açan hakaretler<sup>88</sup> gibi pek çok tavır, bu çevrelerin cüretinin boyutlarını göstermesi açısından önem taşımaktadır. Ancak tüm tepkilere rağmen günümüzde ataerkil din anlayışı ile ilgili sorgulamalar, eleştiriler devam etmekte ve yüzyıllardır hâkim olan bu sistem sarsılmaktadır. Kadınların eğitim, çalışma ve sosyal hayata katılma olanakları arttıkça bu tahakkümcü sistemi sorgulamaları ve itirazları da artmaktadır.

<sup>85</sup> <https://www.youtube.com/watch?v=QVVV1gxEeXs> Erişim: 31.05.2024.

<sup>86</sup> <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/karamollaoglu-istanbul-sozlesmesi-kadina-siddeti-10-misli-artirdi-1819562> Erişim: 31.05.2024.

<sup>87</sup> <https://www.youtube.com/watch?v=pmTjadzORCY> Erişim: 31.05.2024.

<sup>88</sup> <https://kadem.org.tr/abdurrahman-dilipak-davasinda-karar/> Erişim 14. 06.2024.

Verilen mücadeleler sonucunda cinsiyet eşitliği gibi söylemlerin güç kazanması erkek egemen düzenin yararlanıcılarını rahatsız etmektedir. İstanbul Sözleşmesi bağlamında baktığımızda Feride Acar'a göre bu rahatsızlığın asıl sebebi Sözleşme'nin içeriğinden çok, ataerkil sistem yanlılarının toplumsal olarak yaşanan dönüşümden rahatsızlık duymalarıdır. Göstermiş oldukları tepkiler, sözleşmeden çekilme kararının verilmesi, bazı kimseler tarafından bu kararın onaylanmasının temel sebebi de bundan kaynaklanmaktadır.<sup>89</sup>

Kadına yönelik şiddeti ve aile içi (ev içi) şiddeti önleme gayesiyle oluşturulmuş İstanbul Sözleşmesi'nin Giriş Bölümünde sözleşmenin ilişkili olduğu **İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme, Avrupa Sosyal Şartı, İnsan Ticaretine Karşı Eyleme İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi, CEDAW** vb. pek çok uluslar arası sözleşme ve tavsiye kararlarına atıfta bulunularak, onlarla eşgüdüm içinde hazırlandığı deklare edilmektedir.<sup>90</sup> Yine aynı bölümde Avrupa Konseyi'ne üye devletler ve bu sözleşmeyi imzalayan diğer devletlerin “Kadın ve kız çocuklarının toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalma riskinin erkeklerden daha fazla olduğunu; ev içi şiddetin orantısız bir şekilde kadınları etkilediğini ve erkeklerin de ev içi şiddet mağduru olabileceğini; çocukların ev içindeki şiddete tanık olmak da dâhil ev içi şiddet mağduru olduklarını kabul ederek; kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddetin ortadan kalktığı bir Avrupa yaratmak arzusuyla; aşağıdaki şekilde anlaşmışlardır.” denilerek Sözleşme'nin bu kabuller üzerine bina edildiği deklare edilmiştir.<sup>91</sup>

Sözleşmede kadınlara yönelik şiddetin, erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir tezahürü olduğu ve bu güç ilişkisinin erkekler tarafından kadınlar üzerinde tahakküm kurulmasına ve kadınlara yönelik ayrımcılık yapılmasına yol açtığı ve kadınların ilerlemelerinin önünde engel olduğu kabulünden hareket edildiği de açıkça beyan edilmektedir.<sup>92</sup> Bu yüzden muarızları tarafından itham sadedinde dile getirilen, Sözleşmenin insan hakları temelinde seküler ve feminist bir yaklaşım zemininde hazırlandığı tespitleri doğru olmakla birlikte, asıl hedefin kadınlara yönelik şiddeti önlemekten ziyade, dine ve geleneklere, fitrata savaş açılarak yeni nesilleri cinsiyetsizleştirme, aileyi ortadan kaldırma olduğu iddiaları,

<sup>89</sup><https://www.amnesty.org.tr/icerik/feride-acar-anlatti-istanbul-sozlesmesi-ve-etrafındaki-tartismalar>  
Erişim:30.05.2024.

<sup>90</sup> <https://istanbulsozlesmesi.org/sozlesmenin-tam-metni/> Erişim. 09.06.2024.

<sup>91</sup> <https://istanbulsozlesmesi.org/sozlesmenin-tam-metni/> Erişim. 09.06.2024.

<sup>92</sup> <https://istanbulsozlesmesi.org/sozlesmenin-tam-metni/> Erişim. 09.06.2024.

tam da Umberto Eco'nun kavramsallaştırdığı şekliyle; “aşırı yorum” olmaktan öteye gitmemektedir. Eco bir metnin okura sonsuz ve açık uçlu bir biçimde yorum yapma hakkı tanımadığını belirterek, bir metnin belli bir bölümünün belirli herhangi bir yorumunun, ancak metnin bir başka bölümünce doğrulandığında kabul edilebilir olduğunu ifade etmektedir.<sup>93</sup> Sözleşme bu açıdan incelendiğinde metnin temel olarak kadına yönelik şiddeti önleme amacı güttüğünü, bununla birlikte mağduru kim olursa olsun “ev içi” şiddeti önlemeyi hedeflediğini, sözleşmedeki tüm maddelerin bu hedef çerçevesinde kararlaştırıldığını ve Sözleşmede kullanımı eleştirilen toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim gibi kimi terimlerin de bu hedef doğrultusunda kullanıldığını dolayısıyla bu terimlerin bir olgunun ifadesi olarak kullanımından kalkarak metne iddia edilen suçlamaları yöneltmenin metni suistimal etmek olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca söz konusu kavramların 1970'lerden beri -yarım asırdır- tedavülde olduğu gerçeği göz önüne alındığında, iddia edildiği gibi gelecek nesillerin cinsiyetsizleştirilmesine yol açacağı iddiasının şimdiye kadar gerçekleşmemiş olduğunu belirtmek gerekir. Cinsiyet konusunda yapılan tartışmalarda farklı görüş ve tutumları savunan kişiler, gruplar, örgütler vardır ve bunlar arasında cinsiyetin ve cinsiyet rollerinin katılığını, sabitliğini eleştirerek tartışmaya açan kişiler de bulunmaktadır. Ancak bu eleştirilerin kitlesel olarak cinsiyeti ortadan kaldıracak denli güçlü etkiler yaratması beklenmemektedir. Zira bu yaklaşıma karşı çıkan seküler, feminist, dindar, muhafazakâr gruplar da karşıt mücadelelerini sürdürmektedir. İstanbul Sözleşmesi de esas olarak cinsiyetlerin değil, kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran, kolaylaştıran, destekleyen cinsiyet rollerinin değiştirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır:

**Madde 12 – Genel Yükümlülükler 1.**Taraf Devletler, kadınların aşağı bir cins olduğu veya erkekler ile kadınlar için alışlagelmiş rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan önyargıları, örf ve adetleri, gelenekleri ve her türlü uygulamaları yok etmek amacıyla **kadınların ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarının** değiştirilmesi için gerekli tedbirleri alır.<sup>94</sup>

Bu tür ifadelerin, kadınların erkeklere göre ikincil bir konumda olmasını fitrat gereği sayan ve kadınlar üzerinde erkek tahakkümünü ve şiddetini meşru kabul eden geleneksel din anlayışını benimseyen kişi ve çevrelerce rahatsız edici bulunmasını anlamakla birlikte, bu tür kişi ve grupların itiraz ettikleri çözüm önerilerine alternatif olarak hangi çözüm önerilerini sunduklarını anlamak mümkün olmamaktadır. Kadına yönelik şiddet sorunu yarım asrı geçkin

<sup>93</sup> Umberto Eco, *Yorum ve Aşırı Yorum*, çev. Kemal Atakay (İstanbul: Can Yayınları, 2008), 81.

<sup>94</sup> <https://istanbulsozlesmesi.org/sozlesmenin-tam-metni/> Erişim. 09.06.2024.

bir süredir feminist örgütler başta olmak üzere, alanla ilgili pek çok uzmanın emek verdiği, bilgi ve deneyim oluşturduğu devasa bir alandır. Bu konuda sadece Türkiye ölçeğinde verilen yoğun emeği, yapılan işleri makalemizin ikinci bölümünde izlemek mümkündür. Bu çabalardan pek de hoşnut olmayan, kadına yönelik şiddetle mücadelenin dinimize, geleneklerimize uygun bir şekilde yapılmasını isteyen kişilerden, bu konularda üretecekleri özgün, uygulanabilir ve etkili olma garantisi veren somut çözüm önerileri merakla beklenmektedir.

## KAYNAKÇA

- Canikoğlu Kırbuş, Seher. “Kadına Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun)”. *Ankara Barosu Dergisi* (2015). 357-378.
- Davutoğlu, Ayten. “Türkiye’de İkinci Dalga Feminizmin ve Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi’nde Gülten Kutal’ın İlk Kadın İstihdamı Makalesi”. *Journal of Social Policy Conferences* 69 (2017), 159-174.
- Doğan, Recep. “Kadına Yönelik Şiddetin Bir Türü Olarak, Israrlı Takip (Stalking) Kavramı ve Suçu”. *Ankara Barosu Dergisi* 2 (2014). 137-154.
- Eco, Umberto. *Yorum ve Aşırı Yorum*. çev. Kemal Atakay. İstanbul: Can Yayınları, 4. Basım, 2008.
- Genç, Muhammed Fatih. (ed.). *Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Din ve Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 1. Basım, 2021.
- Gülpınar Balcı, Dilara- Kandemirci, Duygu. ““Evimin Kadını Çocuklarımla Anası”: Emekçi Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Türkiye Sinemasındaki Sunumu”. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1/1 (2013), 28-44.
- Işıklar Ülgen, İmge. “Evlendikten Sonra Kadınların Münhasıran Kendi Soyadlarını Kullanması”. *TBB Dergisi* 35/168 (2023), 1-47.
- Kalyoncu, Betül- Tarım Karahan, Nur. “Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede Devletin Önleyici Tedbirler Alma Konusunda Uluslararası Sözleşmelerden Doğan Sorumluluğu”. *Terazi Hukuk Dergisi* (2022), 53-68.
- Kandemirci, Duygu- Kağnıcı, Dilek Yelda. “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Baş Etme: Çok Boyutlu Bir İnceleme”. *Türk Psikoloji Yazıları* 17/33 (Haziran 2014), 1-12.
- Kaypak, Şafak- Kahraman, Mehmet. “Türkiye’de Kadının İnsan Hakları ve Anayasal Yansıması”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi* 13/33 (2016), 298-315.
- Kılıç, Melike Nur. *Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-psikolojik Arka Plan, Manevi Boyut, Hukuki Yaptırımlar*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2008*. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık, 2009. (<http://kasaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/34/2013/11/Aile-ici-siddet-HUNEE-2008-AnaRapor.pdf> Erişim: 25.05.2024)
- Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2014*. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık, 2015. ([https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20-%20raporlar/Aile%20i%C3%A7i%20C5%9Eiddet%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1/2014\\_AiSA\\_Anarapor.pdf](https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20-%20raporlar/Aile%20i%C3%A7i%20C5%9Eiddet%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1/2014_AiSA_Anarapor.pdf). Erişim tarihi: 26.05.2024.)
- Kuzu, Şenay Leyla. “Toplumsal Cinsiyet Rejimi Bağlamında Aile ve Aile İçi Şiddet”. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1/1 (2013), 16-27.
- Mertoğlu, Münevver. “2004 Yılından İtibaren İstanbul ve Bakırköy Adliyesi’ne İntikal Eden Aile İçi Şiddet Olaylarında Sanık, Mağdur ve Şiddet Olaylarının Profili-6284 Sayılı Yasanın Yansımaları”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16 (Temmuz 2014), 4331-4353.
- Özkan, Gizem. “Kadına Yönelik Şiddet-Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme”. *Hacettepe HFD* 7/1 (2017), 533-564.

- Saraç, Oğuzhan. “Kadına Karşı Kültürel Şiddet, Sebepleri ve Önlenmesine Dair Çözüm Yolları”. 1-10  
<https://www.umut.org.tr/userfiles/files/PDFler/Og%CC%86uzhan%20Sarac%CC%A7.pdf>
- Sarı Kibar, Seyhun. *Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Aile Mahkemeleri Bağlamında Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Solak Dokuyucu, Hayrunnisa. “Muhafazakar Kadınların İstanbul Sözleşmesi Bağlamında Cinsiyet Eğilimleri”. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 28 (2022). 125-152.
- T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı. *Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları (Aralık 1993-Aralık 1994)*. Ankara: Bizim Büro Basımevi, Kasım 1995.
- Yaraman, Ayşegül. “Türkiye’de Kadınlık Durumu ve Toplumsal Değişme”. 1-6.  
<http://www.aysegulyaraman.com/makale/turkiyede%20kadınlık%20durumu%20ve%20toplumsal%20degisme.pdf> Erişim: 27.04.2024.
- Yıldırım, Aysel. *Sıradan Şiddet*. İstanbul: Soyut Matbaacılık, 1998.  
<https://www.aile.gov.tr/bakanlik/hakkında/tarihçe/> Erişim: 27.04.2024.  
<https://www.aile.gov.tr/athgm/yayın-kaynak/arastirmalar/> Erişim: 27.04.2024  
[https://www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/KSGM\\_TRkadinindurumu2011.pdf](https://www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/KSGM_TRkadinindurumu2011.pdf)  
Erişim: 27.04.2024  
<https://www.aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planlari/> Erişim: 28.04.2024.  
[https://kadinarastirmalari.istanbul.edu.tr/tr/\\_](https://kadinarastirmalari.istanbul.edu.tr/tr/_) Erişim: 28.04.2024.  
<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21272.pdf> Erişim: 28.04.2024.  
<https://kadem.org.tr/kadınlara-yonelik-yasal-duzenlemeler/> Erişim: 28.04.2024.  
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/> Erişim: 29.04.2024.  
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf> Erişim: 29.04.2024.  
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>  
Erişim: 30.04.2024.  
<https://www.aile.gov.tr/ksgm/haberler/erken-yasta-ve-zorla-evliliklerle-mucadele-il-eylem-planlari-yayginlastiriliyor/> Erişim: 30.04.2024.  
<https://www.icisleri.gov.tr/kadin-destek-uygulamasi-kades> Erişim: 30.04.2024.  
[https://webdosyasp.diyinet.gov.tr/muftuluk/UserFiles/corum/Ilceler/sungurlu/UserFiles/Files/4.Kitap\\_1b021b0f-86a2-4679-9261-6646d17b4b99.pdf](https://webdosyasp.diyinet.gov.tr/muftuluk/UserFiles/corum/Ilceler/sungurlu/UserFiles/Files/4.Kitap_1b021b0f-86a2-4679-9261-6646d17b4b99.pdf) Erişim: 30.04.2024.  
<https://www.aile.gov.tr/adana/kuruluslarimiz/siddet-onleme-ve-izleme-merkezi/> Erişim: 08.05.2024  
<https://www.star.com.tr/yazar/istanbul-sozlesmesinin-hangi-maddelerine-nicin-itiraz-ediliyor-yazi-1562887/> Erişim: 28.05.2024.  
<https://www.star.com.tr/yazar/istanbul-sozlesmesine-gore-siddetin-kaynagi-cinsiyet-yazi-1561575/> Erişim: 28.05.2024.  
<https://www.cocukale.net/istanbul-sozlesmesi-ve-6284-e-neden-karsiyiz/> Erişim: 28.05.2024.  
<https://www.yenisafak.com/yazarlar/yusuf-kaplan/erdogan-istanbul-sozlesmesini-cope-atmalı-2055842> Erişim: 28.05.2024.  
<https://www.yenisafak.com/yazarlar/yusuf-kaplan/turkiye-istanbul-sozlesmesini-cope-gonderdi-nihayet-2057963> Erişim: 28.05.2024.  
<https://www.diyansen.org.tr/istanbul-sozlesmesi-aileyi-yok-etmeden-feshedilmelidir> Erişim: 28.05.2024.  
<https://www.milligazete.com.tr/haber/14739805/cubbeli-ahmetten-akpye-istanbul-sozlesmesi-bombalamasi> Erişim: 28.05.2024.



<https://www.hudayivakfi.org/milli-varligimizi-tehdit-eden-ifsat-hareketine-dur-demeye-cagiriyoruz.html> Erişim: 28.05.2024.

<https://fetvameclisi.com/fetva/istanbul-degil-medine-sozlesmesine-sadik-kaldigimiz-gunkudus-fethe-hazirdir> Erişim: 28.05.2024.

<https://www.milligazete.com.tr/makale/4340961/ihsan-senocak/istanbul-sozlesmesi-insani-tarihten-silme-projesidir> Erişim: 28.05.2024.

<https://catlakzemin.com/10-eylul-1985-cankirida-bir-hakim-karinin-sirtini-sopasiz-karnini-sipasiz-birakmamak-gerekir/> Erişim: 28.05.2024.

<https://www.gazetekadikoy.com.tr/yasam/ilk-feminist-eylemden-bugne> Erişim: 28.05.2024.

<https://www.youtube.com/watch?v=uVauBB0Q8Oc&t=198s> Erişim: 28.05.2024.

<https://www.amnesty.org.tr/icerik/feride-acar-anlatti-istanbul-sozlesmesi-ve-etrafindaki-tartismalar> Erişim: 30.05.2024.

<https://www.youtube.com/watch?v=xur1TJB2hyg> Erişim: 30.05.2024.

<https://www.indyturk.com/node/207931/haber/ismaila%C4%9Fa-cemaati-istanbul-s%C3%B6zle%C5%9Fmesi-evl%C3%A2du-ahf%C3%A2d%C4%B1m%C4%B1z%C4%B1n-de%C4%9Ferlerimizi-muhafaza> Erişim:30.05.2024.

<https://turkdiyanetvakifsen.org.tr/72498-MansetHaberler-ISTANBUL-SOZLESMESI-FESHEDILDI-> Erişim: 31.05.2024.

<https://www.youtube.com/watch?v=QVVV1gxEeXs> Erişim: 31.05.2024.

<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/karamollaoglu-istanbul-sozlesmesi-kadina-siddeti-10-misli-artirdi-1819562> Erişim: 31.05.2024.

<https://www.youtube.com/watch?v=pmTjadzORCY> Erişim: 31.05.2024.

[https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.21\\_declaration%20elimination%20vaw.pdf](https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.21_declaration%20elimination%20vaw.pdf) Erişim: 31.05.2024.

<https://www.youtube.com/watch?v=-bz6zt9IDa8> Erişim: 01.06.2024.

<https://www.aile.gov.tr/media/35255/cedaw-genel-tavsiye-kararlari-1986-2013.pdf> Erişim: 09.06.2024.

<https://istanbulsozlesmesi.org/sozlesmenin-tam-metni/> Erişim: 09.06.2024.



Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi

# kalemname

Kırıkkale University The Journal of Faculty of Islamic Sciences